

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrť leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Mirovni predlog socialne demokracije.

Povodom otvoritve avstrijske poslanske zbornice v torek je vložil klub nemških socialno demokratičnih poslancev naslednji mirovni predlog:

»Sovražne sile so odklonile mirovne razgovore, ki jih je predlagala avstro-ogrška vlada. Ta odklonitev pa ne sme ovirati Avstro-Ogrske, da ne bi nadaljevala svoje prizadevanje za nujno potrebno končanje vojne. Ako hočejo sovražne sile nadaljevati vojno, potem moramo proti njim naščuvati narode v sovražnih državah, ki so siti vojne. To se nam bo posrečilo, ako narode prepričamo, da je mogoč trajen, interesom in pravnemu čustvovanju vseh narodov odgovarjajoči mir že sedaj. Avstro-Ogrska mora tedaj naznaniti vsemu svetu, pod katerimi pogoji je pripravljena skleniti mir. Staviti mora take mirovne pogoje, da jim bodo pritrdili narodi v sovražnih državah in da bodo razvili mirovno gibanje proti vsaki vladi, ki želi vojno še nadaljevati; izjava za take mirovne pogoje mora izhajati z volje avstro-ogrskih narodov potom njih voljenih zastopnikov, da bo našla pri sovražnih narodih zaupanje. Zato predlagamo:

Vlada se pozivlja, da predlaga vladam vseh vojujočih držav pogajanja za splošni mir na naslednjih temeljih:

1. Ustanovitev zveze narodov, ki izvede mednarodno razoroženje, izroči vse prepire med narodi obljigatoričnim mednarodnim razsodiščem in nastopi proti vsaki državi, ki prekrši mednarodno pravo ali ogroža svobodo svojih sosednih držav, z združeno silo celokupne zveze narodov.
2. Izoginitve vsake gospodarske vojne, medsebojno zagotovilo enakega postopanja do vseh držav v gospodarskem prometu, mednarodne pogodbe o delavskem varstvu v zmislu sklenjenih sklepov strokovnih kongresov v Bernu in Londonu.
3. Nobenih aneksij, obnovitev Srbije, Črne gore in Belgije.
4. Nobenih kontribucij. Obnovitev po vojni uničenih malih dežel s pomočjo mednarodnega fonda, ki mu morajo vse vojujoče države prispevati.
5. Avstro-Ogrska izjavlja, da soglaš z novo ureditvijo vzhodnih vprašanj na temelju pravice samoodločevanja narodov in da se izpremeni mirovna pogodba sklenjena v Brestu-Litovskem in Bukareštu v zmislu splošnega kongresa držav, h kateremu naj se povabi tudi ruska sovjetska republika. Pravica samoodločevanja ukrajinskih, poljskih, litevskih, letskih in estskih narodov naj se poveri varstvu zveze narodov.
6. V interesu miru je izrazila Avstro-Ogrska že leta 1915. svojo pripravljenost, da dovoli Italiji teritorialne privolitve; v mirovni noti dne 1. avgusta 1917 je izrazil papež svoje prepričanje, da je mir mogoč le, če Avstrija in Italija o teritorialnih med njima obstoječih spornih vprašanjih razpravljata v spravljivem duhu, tako da po možnosti in volji upoštevata želje narodov in da podredita svoje posebne koristi skupnemu blagru človeške družbe.
7. Ureditve razmer med narodi v Avstriji je stvar narodov samih. Vpoštevajoč okolnosti, ker se sovražni narodi boje, da bi narodi Avstro-Ogrske, ki niso zadovoljni s svojim sedanjim državnopravnim stanjem, v bodoče ogrožali mir Evrope, izjavlja avstro-ogrška vlada, da je pripravljena razmerje narodov do države prenoviti na temelju svobode in samoodločevanja narodov in bo vlada postavljala narodno zastopstvo v prvi vrsti predlagala, naj se konstituirajo narodna zastopstva posameznih narodov. Vsako teh narodnih zastopstev naj izdela s poslanci, izvoljenimi na temelju splošne in enake volilne pravice, ustavno in upravno organizacijo zase in naj se dogovori z drugimi narodi države, katere zadeve narodov naj ostanejo skupne in kako naj se skupne zadeve urede. Vlada izjavi, da pritrdi vsaki taki ureditvi, o kateri se narodna zastopstva posameznih dežel medsebojno sporazumejo.

Glede na poslovanje se predlaga: V predposvetovanje tega predloga se ustanovi odsek 26 članov, kateremu se dovoli za poročanje rok 14 dni.

Stališče naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov napram mirovni noti c. kr. avstro-ogrške vlade.

C. in kr. avstro-ogrška vlada je poslala dne 14. septembra t. l. vsem v vojni se nahajajočim in nevtralnimi državam noto, s katero pozivlje vse v vojni se nahajajoče države, da ji pošljejo delegate na zaupen in neobvezen razgovor o temeljnih načelih za določitev sporazuma, ki bi bil sposoben, da odvrne od Evrope katastrofo samoubojnega nadaljevanja te vojne in ki bi imel iznajti one smernice, ki bi služile za temelj, na katerem naj bi se zgradil bodoči red v Evropi in na svetu.

Po predlogu c. in kr. avstro-ogrške vlade bi se morala na takem dogovoru posebej osvetliti občna načela, ki bi služila za osnovo bodočemu miru in bodočim odnošajem med državami ter bi se poskušalo, da se ta načela konkretno prikrojijo na posamezna mirovna vprašanja in na tak način ustvari njih rešitev.

Tem povodom se smatramo mi, predstavitelji naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov obvezane, da najprej omenimo znano činjenico, da more c. in kr. avstro-ogrška vlada govoriti samo v imenu onih dveh narodov, ki gospodujeta v Avstro-ogrski ter proti temu mirovna načela, katere bi c. in kr. vlada mogla predložiti predstavnikom bojujočih se držav tedaj nikakor ne morejo odgovarjati potrebam zatiranih narodov monarhije. Poleg tega bi tudi bodoči red v Evropi, ki bi se uvedel na podlagi teh načel, ne dal jamstva za trajni potrebni mir, marveč bi nosil v sebi kal mednarodnih sporov, kakor se to že danes vidi iz izjav in stremeljenj tako avstrijskih kakor ogrskih odgovornih državnikov, ki istočasno, ko nastopajo pred celim svetom kot zagovorniki zveze enakopravnih narodov, store vse, da onemogočijo upravno-politični napredek našega naroda. Vse to kar podvzemajo predstavniki c. in kr. vlade in kar morejo podvzeti, nosi na sebi znak slovanski in romanski večini s silo naloženega gospodarstva ter znači samo prisilni provizorij, proti kateremu se morajo boriti vsi tlačeni narodi.

Ugotovivši to okolnost in hoteč po svoji vesti služiti svojemu narodu in občemu napredku, ki more temeljiti edino na enaki svobodi malih in velikih narodov, smatramo za svojo dolžnost, da naglašamo ona občna načela, ki bi, oživotvorjena, služila z vso sigurnostjo zgradbi bodočega trajnega reda, tako v narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov kakor tudi v odnosajih napram sosednim narodom.

Delujoč na ta način, smo si v svesti, da pospešujemo ustvaritev onega vseobčega miru, za katerim vroče hrepene vsi narodi, naj se bojujejo na kateri koli strani, ker se more po našem najglobljšem prepričanju zgraditi podlaga za trajni mir samo na novih načelih mednarodnega prava, osnovanega na resnici in pravičnosti.

Ena izmed takih resnic je dejstvo, da je narod Slovencev, Hrvatov in Srbov etnično jedinstven narod in da mora to jedinstvo ostati po občeiznanem narodnem načelu nerazdeljivo in brezpogojno, tako z ozirom na njegov neprekinjeni teritorij, kakor tudi na državno pripadnost. Na tem dejstvu temelje naša narodna prava in zahteve, ki so v soglasju z mednarodno priznanimi načeli demokratičnega reda prosvitljenega človeštva.

Opirajoč se tedaj na pravo, ki je vedno živelo v našem narodu, da naj vsak narod živi svoje lastno življenje, izjavljamo v imenu naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov, da v polni meri in vsestransko sprejemamo misel vseobčega miru, ki se mora nasloniti na pravico samoodločbe naroda v mednarodno že prizna-

nem zmislu, da odloča narod sam o svojem življenju ter da določi ali hoče utemeljiti samostalno svojo državo ali ustvariti državno celoto skupaj z drugimi narodi.

To pravico samoodločanja zahtevamo tudi za narod Slovencev, Hrvatov in Srbov ter hočemo, da se svobodna izvedba te pravice zajamči med narodi.

V soglasju z zahtevami demokracije v vojni se nahajajočih in na vojni neudeleženih narodov sveta zahtevamo tudi mi za naš narod, da prinese mir, ki naj dokonča to vojno tudi našemu narodu ujedinjenje, neodvisnost in svobodo, ker more samo tak mir — na najnevarnejši točki Evrope, odkar je znana zgodovina teh krajev — zajamčiti mirni in samostojni razvoj našega naroda. Mir, ki bi prisodil, naj si bo samo en del naše narodne teritorialno in etnografsko nepretrgane celote v podložitost tujim narodom, bi nosil v sebi kal bodočih spopadov ter bi prisilil narod Slovencev, Hrvatov in Srbov, da napne vse svoje sile, da pribori sebi pravico neodvisnega državnega življenja za ves svoj narodni organizem.

Narod Slovencev, Hrvatov in Srbov ima v sebi zavest volje in moči, ki jo hoče razviti ob vseh prilikah, da postane član družbe svobodnih narodov ter da se z njimi skupaj zastavi za blagor in napredek človeštva ter tako izpolni svoje poslanstvo v svoji neodvisni državi, urejeni na načelih popolne državljanske svobode in demokratske samouprave ter pravne in socialne enakosti, to je možnosti, ekonomskega obstanka in popolnega kulturnega in socialnega razvitka vseh državljanov.

Onim inorodnim manjšinam, ki jih imamo v našem narodu in ki so teritorialno oddeljene od svojih etničnih celot, priznavamo v imenu vsega naroda v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov vse pravice, potrebne za njih narodni, kulturni in gospodarsko-socialni razvoj.

Kakor naslanja naš narod svoje težnje na pravico in ne na silo, tako želi on na istem temelju mednarodne pravičnosti in pravice, da naj bodo urejeni odnosaji države Slovencev, Hrvatov in Srbov napram drugim svobodnim narodnim državam.

Luke onega dela Jadranskega morja, ki spada po prebivalstvu, po otočju ali po svojem zaledju v gospodarsko področje in posest našega naroda, naj so otvorene vsem narodom, torej tudi onim narodom, ki žive v našem zaledju, za potrebe eventualnega njihovega trgovskega prometa, in naš narod bo sklenil mednarodne dogovore, ki bodo uředili in zajamčili to svobodo.

V imenu celokupnega naroda izjavljamo še, da se ne sme nikjer, pa tudi ne na mirovni konferenci, odločati o usodi našega naroda brez njegovega celokupnega sodelovanja in zato zahtevamo, da naj bo v smislu samoodločanja tudi narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov zajamčeno sodelovanje na bodočem mirovnem kongresu po njegovih izrečno v to svrhu izbranih narodnih predstaviteljev.

V imenu narodnih organizacij Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Zagreb, 24. septembra 1918.

Slede podpisi.

Slovanska zveza v parlamentu in mir.

Na torkovi seji državnega zbora so stavili poslanci dr. Glombinski, dr. Korošec in Stanek glede na mir naslednji predlog:

Naši narodi srčno hrepene, da se ta vojna hitro in trajno konča. Kakor pozdravljamo iskreno vsak dogodek, ki nas približuje temu cilju, tako obsojamo odločno vse, kar nam manjša upanje na mir. Nota grofa Buri-ana z dne 24. septembra 1918 je korak, ki slabo služi mirovni stvari. Ona je po obliki in vsebini taka, da je

bila njena brezuspešnost že naprej razvidna. Tudi Burian je to videl. Kljub temu je napravil ta korak, ki zlorablja mirovno misel v svrhu političnih bojev. Noto preveča stari duh: o samoodločbi narodov ni govora, ti naj bodo samo objekt pogajanj, tako da naj le tuji diplomati — če mogoče tajno — odločajo o njihovi usodi. Vlada, ki služi samo dvema narodoma monarhije, hoče odločati tudi o naši usodi. Zastopniki poljskega in češkega naroda ter naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov, so ponovno zavzeli svoje stališče glede vprašanja preureditve Evrope v raznih spomenicah in izjavah. Naše stališče je: Trajno, mirno, prijateljsko sosedno življenje tukaj bivajočih narodov je mogoče — v smislu velikega principa prava samoodločbo narodov — v neomejenem uresničenju našega narodnega ujedinjenja in popolne državne svobode naših narodov. Zato odklanjamo vsako enostransko in delno rešitev naših narodnih problemov in protestiramo odločno proti temu, da se tem še vedno skuša odrekat mednarodni značaj. Na mirovnem kongresu, kjer bodo mogli naši narodi po poverjenih zastopnikih nastopiti glede svoje usode kot svobodno odločujoči subjekti, se more izvršiti ureditev vseh vprašanj naše bodočnosti in sosednega življenja vseh narodov s srednjem Evropo. Kdor hoče iti v močvirju starega duha trdovratno preko načela svetovne demokracije, ta dela proti miru. Da spoznamo, kako daleč so že predpogoji za trajen mir in kako naj se ti pospešijo, posebno da odstranimo vso odgovornost, predlagamo:

Cesarsko-kraljeva vlada predloži parlamentu temeljito, resnično odgovarjajoče pojasnilo o stanju mirovnega vprašanja, posebno glede njenega stališča do prava samoodločbe narodov in njihove odločilne soudeležbe na mirovnem kongresu, kakor tudi natančna pojasnila o vojaškem in gospodarskem položaju.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 2. oktobra. Uradno se razglša: Na italijanski fronti artiljerijski boji in delovanje patrulj.

Na zapadu se bitka nadaljuje.

Berlin, 2. oktobra. (Uradno.) Na Flanderskem, na obeh straneh Cambraja in v Champagni smo zavrnili silne sovražne napade. Na mirnih odsekih fronte pri St. Quentinu, severozapadno Reimsa in zapadno Argonov smo izpostavljene dele naših črt vzeli nazaj.

Armada skupina kraljeviča Ruprechta.

Na obeh straneh Yperna na Rousselaere in Menin vodečih cest je sovražnik večkrat brezuspešno napadal. Ustali se je v Ledeohemu. V protisunk su smo zopet vzeli del kraja. Sovražni delni napadi južno La Bassee so bili zavrnjeni. Peti dan bitke z Cambrai se je zopet končal s popolnim neuspehom za nasprotnika. Severno Sancycourta so odbili šlezjski in kurhesenski polki osemkratne navale sovražnika. Dalje severno je sovražnik začel sprodr preko Abancourta, Bantignya in južno odtod na Blecourt in Cuvillers. Naš protinapad je vrgel sovražnika nazaj čez Albancourt in Bantigny in je osvobodil hrabre vrttembergške branilce Blecourta iz nasprotnikove obkolitve. Pri Cambraju so polki hrabre 3. mornariške pehotne divizije kakor tudi šlezviški-holštajnski, braniborski in bavorski polki razbili sovražni napad. Rumilly je ostal v sovražnikovih rokah.

Armada skupina generala Boehna.

Med Le Cateletom in Oise je potekala naša fronta v predzadnji noči vzhodno mimo St. Quentina proti Berthenicourt uob Oise. Proti odseku Estrees-Joncourt-Lesdin so se razvili tekom dneva silni sovražni napadi, v naše pozicije. Na obeh straneh Sequeharta je sovražnik vdrl. Protinapad zapadno pruskih in poznaniških bataljonov pod vodstvom generala V. de Chevallerie ga je zopet vrgel nazaj. St. Quentin, v katerem so stali večeraj le še polizvedovalni oddelki, je zasedel sovražnik.

Armada skupina nemškega cesarjeviča.

Severozapadno Reimsa smo vzeli svoje čete nazaj od Vesle v zadaj ležeče postojanke. Sovražnik je sledil s slabotnimi oddelki in je stal zvečer na črti Ventelay-Villers-Tranqueux. V Champagni so Francozi zopet obnovili svoje enotne napade. Dopoldne so bili naperjeni proti fronti Ste. Marie a Py-Monthois in tekom dneva proti našim črtam med Somme Py in Auro. Njegovi napadi so se izjalovili. Krajeno vdrta mesta so bila večidel zopet očiščena v protisunk. Postojanka, ki smo jo nanovo zasedli predzadnjo noč na obeh straneh Aisne, poteka od Monthois čez Challerange in gozd Autry, severno mimo Binarville in preko Argonskega gozda v Apremont. Prednje čete so odvrnile od te fronte večkratne sovražne napade.

Armada skupina generala Gallwitz.

V krajevnih napadalnih podjetjih smo vrgli Amerikance nazaj iz črt, ki so v zvezi v Agons-Wandenedom. Včeraj smo sestrili 27 sovražnih letal in 3 zrakoplove.

Berlin, 2. oktobra zvečer. Na Flanderskem in v Champagni delni boji. Pred Cambrajem miren dan.

Srbi zasedli Skoplje.

Dunaj, 2. oktobra. Srbska armada je dne 30. septembra zasedla Skoplje.

Politični pregled.

— **Iz Jugoslovanskega kluba** Jugoslovanski klub je imel v torek dve plenarni seji, v katerih je načelnik poročal o svojih konferencah z ministrskim predsednikom. Klub je vzel poročilo soglasno na znanje. Nato je sledila dolga debata o gospodarskih vprašanjih ter o preskrbi z usnjem in o rekvizitah z živino. Zaradi vladajoče, Jugoslovanom sovražne prakse pri oprostitvah se poda deputacija k domobranskemu ministru.

— **O Hussarekovem govoru** v otvoritveni seji drž. zbora piše »Arbeiter Zeitung«: Gospod Hussarek, ki je v tem času avstrijski ministrski predsednik govori o najbolj perečih skrbih Avstrije kot profesor, ki mu je pripadla naloga, določen problem lepo poiskati in ga predočiti. Mož misli, da je njegova naloga, definirati problem: kako naj narodi v Avstriji prosto in samostojno žive, četudi so prisiljeni tvoriti skupno državo, in iz česa naj ta skupna država še obstoji, če bodo narodi prosti in samostojni. — Sedaj vemo mogoče, kako gospod pl. Hussarek misli, kaj pa hoče avstrijski ministrski predsednik napraviti, ne vemo. Neplodovit govor, kjer bi bilo ustvarjajoče dejanje potrebno, ne reši več okostenelosti Avstrije.

— **Davčna predloge v finančnem odseku.** V finančnem odseku državnega zbora je finančni minister baron Wimmer izjavil, da bo znašal dohodek iz novih davkov, ki so v razpravi, približno 500 milijonov kron. Napovedal je vrsto novih davčnih predlog, posebno o zvišanju davka na žganje in pivo, na sol, razne manjše pristojbine, o preosnovi prometnih davkov, o davku na premoženje kot dopolnilu dohodnini in o mali oddaji premoženja. Velika oddaja premoženja se prihrani za čas po vojni. Odsek je sprejel vladno predlogo o zvišanju zemljiškega davka.

— **Zakonski načrt o vojaški preskrbi** z dopolnilnim zakonom o dodatnih rentah je vlada dne 1. t. m. predložila zbornici. Dočim se prvi zakon glasi enako kakor ogrski, se pa drugi bistveno razločuje od ogrskega. Ogrski zakon omejuje dovoljevanje dodatnih rent na inteligentne sloje, dočim se določbe avstrijskega raztezajo tudi na delavske in kmetske sloje.

— **Preskrba z moko, krompirjem in mesom.** Socialno demokratični poslanci so vložili v parlamentu sledeči predlog: Vlada se pozivlje: 1. da se takoj obravnava zavezniki in ogrsko vlado v svrhu omogočitve prehrane in preskrbe avstrijskega prebivalstva prav v enaki meri kot je to v njih deželah. Enaka preskrba naj se do konec 1. 1918/19 zagotovi; 2. polna kvota moke za kuho naj se takoj izda; 3. cena kruhu naj bo ista kot v 1. 1917/18; 4. krompirja naj se da prebivalstvu toliko, da dobi vsaka oseba tri in pol kilograma na teden; 5. upeljava tednov brez mesa naj se opusti; ogrska vlada naj prevzame živinski kontingent za vso armado, za Avstrijo pa naj več pošilja kot sedaj.

— **Vojaške preskrbovalne postav.** Vlada je državnemu zboru preložila dvoje načrtov novih postav, ki naj uredi penzije vojakov, vojaških vdov in vojaških sirot. Postave so zelo obsežne in zelo zamotane.

— **Izjava Čehov proti delitvi Češke.** Kakor smo že poročali, je bil 1. oktobra objavljen izpremenjeni statut deželne upravne komisije za Češko. Tim povodom je na seji državnozbornskega finančnega odseka poslanec dr. Stransky podal izjavo, v kateri je naglašal, da je vladá v tem resnem času, ko gre za to, ali in pod katerimi pogoji more Avstrija še nadalje obstati, našla žalostni pogum, da je objavila razpis o razdelitvi kraljevine Češke. S tem je udarila češki narod s pestjo v obraz; skušala je zadeti njegov življenjski živec, namreč svobodo in nerazdeljivost dežele. Tak pogum more najti le vlada, na čelu katere stoji blazen človek (predsednik zavrača govornika). V imenu Čehov je govornik končno izjavil, da taki vladí ne morejo dovoliti novih davkov.

— **Program češke državnopravne stranke.** Preteklo nedeljo se je vršila v Pragi skupna seja deželnih sekcij Češke državnopravne stranke za Češko, Moravsko in Šlezijo. Predsedovala sta seji dr. Kramář in dr. Budinsky iz Brna. Po političnih ogovorih dr. Kramář in poslanca dr. Stranskega je skupščina odobrila začasni politični program, ki se v kratkem predloži strankinemu kongresu.

— **Kako izgleda danes v Avstriji.** 29. številka tiskarskega glasila »Veleslavin« je prinesla sredi od cenzure pobeljenega članka edini še nekonfiscirani stavek: »Tako izgleda danes.« — Da, resnično izgleda tako danes pri nas.

— **Rusini za razdelitev Galicije.** Klub rusinskih poslancev v državnem zboru je sklenil vložiti vprašanje do ministrskega predsednika, ali je vlada pripravljena, da enako Češki razdeli tudi Galicijo v ukrajinski in poljski del.

— **Čehoslovaki v Rusiji in češki komunisti.** Sodrugi Alois Muna, vodja čeških komunistov v Rusiji, se pritožuje v petrograški »Pravdi«, da je 70 odstotkov Čehoslovakov delavcev in da je od teh komaj 47 odstotkov socialnih demokratov, torej komaj polovica. Dalje piše sodrugi Muna: »Češka nacionalno-šovinistična buržoazija je delala tri leta od začetka vojne do oktober-ske revolucije, da bi napravila delavce, vzgojene v socialističnem oportunizmu, s proslulim narodnim šoviniz-

mom, za goreče nasprotnike mednarodnemu delavskemu gibanju.« »Ravnost« pripominja: Mi smo teh nazorov, da ne bo tako hudo. Tudi oni češki delavci, ki so po usodni zmoti v vrstah nasprotnikov mednarodnemu socializmu, bodo prišli iz vojne zopet pravilno orientirani in bodo koristili socializmu.

— **Madžarska agitacija v Bosni.** V imenu slovanske zveze so stavili poslanci dr. Korošec, Stanek ter dr. Glombinski in tovariši v poslanski zbornici predlog, v katerem pozivljejo ministrskega predsednika, naj poda natančno pojasnilo o agitaciji ogrskih politikov, posebno pa grofa Tisze, glede bosenskega vprašanja in o tozadevnem stališču avstrijske vlade.

— **Nemci in Madžari.** Na zadnji seji zveze nemško-nacionalnih strank je poslanec Heine predlagal, naj se vrše razgovori med nemško-nacionalnimi poslanci in madžarskimi politiki glede jugoslovanskega in poljskega vprašanja ter glede skupne prehrane. Tako skupno posvetovanje naj bi se že v najkrajšem času pričelo.

— **Kapitulacija Bulgarije.** Reuterjev urad poroča, da so se Bulgari pri sklepu premirja uklonili stavljenim pogojem ter se brezpogojno vdali ententi. Priporočil so se blagohotnosti entente. Pariški listi navajajo za pogoj v svrhu sklenitve premirja razoroženje Bulgarije ter izročitev strateških točk železnice in pristanišč ententi. Tudi glavno mesto Sofija se izroči ententnim četam.

— **Nemčija in Bulgarija.** Z ozirom na poročilo, da je bilo v nedeljo v Solunu podpisano premirje med Bulgarijo in vrhovnim poveljstvom ententnih čet na Balkanu piše berlinski »Lokalanzeiger«: Da Bulgarija, če preneha biti naša zaveznica, ne more več računati na našo obzirnost, je samo po sebi umevno. Z druge strani pa moramo misliti na to, da naše na bulgarskih tleh stoječe čete tekom časa polagoma potegnemo iz dežele.

— **Za nacionalno obrambo Nemčije.** Vodilno glasilo socialno demokratične stranke v Nemčiji, »Vorwärts«, objavlja poziv na nacionalno obrambo, v katerem prepričevalno napoveduje nesrečo, ki bi zadela nemško ljudstvo, ako Nemčija ne bi mogla držati zapadne fronte: lakota, brezposelnost, državljansko vojno, kužne bolezni in končno mir, ki bi ustvaril pekel na zemlji. Radi tega — izjavlja list — ne pa da se varuje mogočnjake, mora ostati zapadna fronta trdna. Stanovitnost nekaterih tednov nam more prihraniti bedo mnogih let. Vlada, ki se vsede k mirovni mizi, mora biti ljudska vlada, ki ima za seboj vse ljudstvo tam, kjer gre za to, da se trdno zagotovi varnost bodočega mirovnega stanja, pa tudi tam, kjer je treba nastopiti z močno voljo proti imperalističnim zahtevam naših nasprotnikov. To more storiti le tedaj, če je fronta trdna in če vlada v državi red. Največja vojna, ki jo je doživelo človeštvo, se končuje, kakor so napovedali vsi dalekovidni že prvi dan, kot prava nemška obrambna vojna. Kot taka se mora brž ko mogoče in kar mogoče dobro končati. Mi ljudstvo smo storili v tem svojo dolžnost, in je ne mislimo opustiti v zadnjem trenutku. Sedaj storite tudi vi zgoraj vašo dolžnost, odločite se v hvalečnosti za vse to, kar vam je ostalo prihranjeno in neodvzeto, in umevajte, da je nastopila nova doba, ko se ljudstva vladajo sama!

— **Vojna navdušenost švicarskih Nemcev.** Švicarski listi pišejo, da je prišel iz Berlina ukaz, da se mora vsaki Nemec, ki biva v Švici, javiti pri svojem konzulu in se nemudoma vrniti v domovino. Ukaz pripominja, da potrebuje Nemčija v zaledju ljudi, ki naj čuvajo ujetnike, da se tako osvobodi mnogo vojakov, ki so zaposleni s to službo. Listi javljajo, da je 75 odstotkov Nemcev odklonilo povratek v domovino.

— **Novi Wilsonovi predlogi za zvezo narodov.** Predsednik Wilson je v nekem govoru postavil teh pet točk za zvezo narodov: 1. Nepristranska pravičnost, ki se mora deliti, ne sme vsebovati nobene razlike med onimi, katerim nasproti hočemo biti pravični in med onimi, katerim nasproti nečemo biti pravični. Biti mora pravičnost, ki ne pozna nobenih privilegiranih in nobenih stopenj, marveč samo enake pravice za udeležene narode. 2. Noben poseben interes, katerega koli naroda ali katerega koli skupine narodov ne sme tvoriti podlage, kakoršnegakoli dela pogodbe, če to ne odgovarja skupnemu interesu vseh. 3. V skupni družini narodov ne more obstojati nobena vez, nobena zveza, nobena posebna pogodba in noben poseben dogovor. 4. V zvezi ne sme obstojati posebne egoistične gospodarske kombinacije, se ne sme uporabljati gospodarski bojkot, v katerega koli obliki, niti ne sme biti kateri narod izključen, izvzemši glede suverenosti, ki se bo priznala zvezi narodov, da diktira gospodarske kazni z izključitvijo od svetovnih trgov in to zopet samo kot sredstvo discipline in kontrole. 5. Mednarodni dogovori in pogodbe vsake vrste se morajo v polni vsebini sporočiti ostalemu svetu.

— **Prisilno posojilo v Avstraliji.** Avstralska državna banka razglša določila za prisilno vojno posojilo. Vse osebe, ki imajo nad 750 funtov šterlingov dohodkov, morajo podpisati vojno posojilo.

Letošnja sezona »Ljudskega odra« v Trstu.

Tržaški »Ljudski oder«, ta biser slovenskih izobraževalnih društev, si je omislil tudi za letošnjo sezono

(1918—19) raznovrsten in bogat program. V počitnicah je izpopolnil svojo knjižnico in se pripravil za drugo izobraževalno delo na polju predavanj in poučnih kurzov. In dočim bo izvrševal svoj tozadevni načrt, bo izpopolnjeval dalje svojo knjižnico, o kateri nimamo nobenega dvoma, da bo postala ena najbolj bogatih na celem Primorskem. Poleg tega bo razširil svoje delovanje tudi na spodnjo in zgornjo okolico. Živimo pač v dobi splošnega mrzličnega hrepenenja po napredku na vseh poljih izobrazbe in kulture. »Ljudski oder« je prevzel rade volje del dela v smislu tega hrepenenja in se zato trdno nadeja, da bo našel njegov trud priznanje in podporo v vseh onih krogih našega naroda, ki resno streme nele po svojem osebnem napredku marveč tudi po napredku širokih plasti našega ljudstva. Le zavedna kulturna ljudstva bodo sposobna vztrajati v mednarodni tekmi kulture. Na delo torej!

Program letošnje sezone je zaenkrat naslednji:

1. **Marija Kmetova:** »Slovenska moderna« kurz poučnih predavanj, ki se bo vršil v zeleni dvorani Delavskega doma v dneh 10, 17 in 24 oktobra.

2. **Ferdo Klajmajer in Marija Čokova** predavata o predmetu: »Naloge mladine v bodočnosti.« (Predavanja se bodo vršila v Trstu, Lonjerju, Katinari in S. M. Magdalenii od meseca novembra naprej.

3. **Ferdo Klajmajer:** »Pravopisje« (pouk ob nedeljah dopoldne v Ljudskem odru.)

4. **Ferdo Klajmajer:** »Pravljice za otroke« ob nedeljah popoldne v Ljudskem odru.

5. **Rudolf Goluh:** »Razvoj socialne misli«.

6. **Ivan Regent:** »Socializem« (obe točki tvorita poseben kurs za odraslo mladino, ki bo trajal več dni.)

7. **Ivan Gerbec:** »V delavnico sem tvojo zrl« (skrivnosti muzikalnega snovanja).

8. **Dr. Rudolf Perhace:** »O astronomiji«.

9. **Dr. Lavo Čermelj:** »Osnovni nauki elektrike«.

10. **Ing. Anton Dobrovič:** »Vodne sile in elektrika«.

11. **Dr. Juro Jan:** »Državno znanstvo«.

12. **Dr. Josip Ferfolja.** 13. **France Milost.** Predmet se še določi.

Za drugo polovico sezone so obljubljena predavanja o narodnem gospodarstvu, hranilnicah in bankah, o blagovnanstvu, tehnologiji, o zgodovini glazbe, o slovenskih narodnih pesmih (muzikalčno) itd. Ob priliki umetniške razstave, ki bo v Trstu koncem tega leta bo preskrbljeno tudi za primerno predavanje in razlaganje na licu mesta. Enako je preskrbljeno za informativna predavanja ob priliki važnejših predstav Dramatičnega društva.

Nadalje se bodo vršili posebni kurzi za slovenščino za one Slovence, katerim ni bila dana prilika, da se nauče materinščine. Ti kurzi se bodo vršili v mestu, pri Sv. Jakobu, pri Sv. Ivanu, v Rojani in drugje.

Kakor se torej vidi bogat, raznovrsten in dober program. Skušajmo storiti tudi mi svojo dolžnost napram »Ljudskemu odru«, da mu bo omogočeno izvršiti v polni meri dolžnost napram širokim plastem našega naroda.

Dnevne vesti.

— **Narodni blagdan.** Oblasti so nam dovolile pobiranje prispevkov za Narodni blagdan, ki bi se bil moral vršiti 21. in 22. septembra — najprej so ga celo prepovedali — tako pozno, da je bilo tehnično nemogoče izvršiti akcijo povoljno. Zato smo preložili blagdan na 5. in 6. oktobra. Prosili smo, da bi smeli pobirati prispevke po vsem slovenskem ozemlju, toda dovoljenje smo dobili le za Kranjsko in slovenske okraje na Štajerskem. — **Slovenici! Slovenke!** Ko bomo prihajali ta dva dneva k Vam, ne zavračajte nabiralk, ne iščite praznih izgovorov, temveč izkažite, da se zavedate velikega pomena blagdana, katerega gmojni uspeh naj zagotovi naši mladini obstoj. Z združenimi močmi moramo skrbeti za našo bodočnost, z vzajemnim podpiranjem moramo ohraniti Jugoslaviji to, kar bo potrebovala najbolj — krepke ljudi! — **Odbor S. H. S. žena za siročad.**

— **Letos bo huda zima.** Iz južne Tirolske poročajo, da bo, če sodimo po vseh naravnih znamenjih, letos huda zima. Gamzi so se približali že človeškim bivališčem. Lastovke, ki odletavajo navadno na praznik Marijinega Rojstva, so odletele že pred tremi tedni proti jugu. Tudi v nižjih gorskih krajih je že stopil toplomer pod ničlo. Lepe tolažbe! Na eni strani nas tolažijo s tem, da ne bo premoga, niti drv; na drugi zopet, da bo huda zima... Imeli bomo tedaj dvakrat hudo zimo.

— **Telefonske številke c. kr. deželne vlade:** Ker se dostikrat kličejo telefonični oddelki deželne vlade pod napačno številko, se priobčijo v naslednjem številke: št. 358: Ekscelencija c. kr. deželni predsednik, št. 20: predsedništvo, št. 128: oddelek I. za aprovizacijo (izvemši meso), št. 177: oddelek I. za promet z živino ter preskrbo z mesom, deželna kultura; (predstojnik oddelka c. kr. vladni svetnik Kresse), št. 381: oddelek VIII. stavbene zadeve, premog, št. 5: nadzornik za preživljanje c. kr. urada za ljudsko prehrano (polkovnik Viljem Wiener).

— **Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske.** V času od 15. do 21. septembra 1918 je bilo v Ljubljani 15 novorojencev, umrlo je 33 oseb, in sicer 22 domačinov ter 11 tujcev; za grižo je umrlo 6 oseb (med njimi 2 tuj-

ca), za jetiko 5 (1 tujec), za mrtvoudom 3 osebe, 19 pa za različnimi boleznimi. Za kužnimi boleznimi je obolelo na tifuzu 3 domačini, 2 tujca in 4 vojaki, za grižo 13 domačinov, 2 tujca in 6 vojakov, za davico 3 domačini. — V času od 22. do 28. septembra je bilo novorojencev 16, umrlo je 49 oseb, med njimi 32 domačinov in 17 tujcev, in sicer za boleznimi: za otročico 1 tujka, za tifuzom 7 oseb (1 tujec), za jetiko 6 oseb (3 tujci), za mrtvoudom 1 oseba, za različnimi boleznimi 22 oseb, med katerimi jih je 6 za influenco in 6 za pljučnico. Za kužnimi boleznimi so oboleli: za tifuzom 2 vojaka, za grižo 10 domačinov, 3 tujci in 5 vojakov; za davico 1 domačin in 1 tujec. Influenca je jako razširjena, obolelo je na stotine ljudi; nastopa pa influenza v lahki pa tudi v prav težki obliki v zvezi s pljučnico.

— **Cesto po Šiški.** Sporoča nam železničar: »Naprej« je že večkrat opozarjal mestno občino ljubljansko, da se nekoliko bolj ozre na Šiško, ki je vendar tudi del Ljubljane. Cela jezera so v Šiški na Planinski, Knezovi, Kmetiški itd. ulici. Naj se vendar ceste popravi. Kako bo pozimi?! — Šiško pač nikdo ne zastopa v občinskem svetu. Bil bi pravi čas, da se razpišejo nove volitve v občinski svet ljubljanski, da bi bilo tam par ljudi iz Šiške, ki bi saj vedeli: kako zanemarijena je Šiška. Gospod župan! Ali se Vam ne smilijo šišenski otroci?!

— **Prememba posesti v Ljubljani.** Ljubljanska trgovca Tomaž in Štefan Mencinger sta kupila hišo (bivšo pivovarno) odvetnika dr. Franca Papeža na Sv. Petra cesti za 229.000 kron.

— **Vabilo.** V četrtek, dne 3. oktobra 1918 se vrši ob pol 4. popoldne v knjižnici c. kr. deželne vlade, Bleiweisova cesta št. 10, II. nadstropje, seja delovnega odbora z naslednjim dnevnim redom: 1. Priprave za »nabirahni teden« v mesecu oktobru. 2. Ustanovitev okrajnih društev. 3. Spremenitev društvenih pravil § 9. t. 6 tičočih se članarine. 4. Prošnje za podpore. 5. Razno. — Društveni predsednik.

— **Usnje za civilno prebivalstvo.** Vojno ministrstvo je dalo civilnemu prebivalstvu na razpolago 100.000 kilogramov usnja, ki se bo razdeljevalo med prebivalstvo mesečno v primerni množini. Radovedni smo, koliko bomo nižji sloji deležni tega usnja.

— **Pravičnost na avstrijskih univerzah.** Narodnostni šovinizem se kaže pri nas celo v tistih institucijah, ki imajo za namen strogo znanstvo. Človek bi mislil, da preneha narodnostna netolerantnost vsaj tu, pa v Avstriji je drugače. Vzemimo samo en slučaj. Na dunajski univerzi je napovedanih za germansko filologijo deset profesorjev, za romansko tudi deset, za slovansko filologijo pa bota predavala le dva profesorja. Kje je tu avstrijska pravičnost?

— **Odredba proti laškim vojnim vjetnikom.** Vojaško poveljstvo v Gradcu je izdalo ukaz, po katerem omejuje laškimi, srbskimi, črnogorskim, angleškim in irakoskim vojnimi vjetnikom one svobode, ki jo uživajo ruski vojni vjetniki. Toliko v obvestilo delodajalcem. Vse laške ujetnike, ki hodijo prosto okrog ali pa zahajajo v gostilne, morajo oblasti prijeti in jih oddati v zapor. V takih slučajih izgube delodajalci pravico do vojnih vjetnikov kot delovnih moči.

— **Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.** Pišejo nam: Te dni smo čitali v objavi gledališke pisarne, da je gledališki svet priporočil intendanci, da naj o vsaki ljudski predstavi obvesti Slovensko krščansko socialno zvezo. Nimamo nič proti temu, ali opozarjamo, da je še mnogo drugih enakih organizacij po Slovenskem, ki se prav vneto — če ne še bolj vneto kot Slovenska krščansko socialna zveza — pečajo z gledališkimi predstavami. Ako navedemo le soc. dem. izobraževalne organizacije v Idriji, v Hrastniku, v Trbovljah itd. Zdi se nam napačno, če se tu ostenativno hočejo delati izjeme... Centrala soc. dem. izobraževalnih organizacij je društvo »Svoboda« v Ljubljani, ki bo letos organizirala kulturno delo v velikem obsegu.

— **Pevsko društvo »Slavec«.** Prihodnja večja društvena prireditve bodo v prvi polovici meseca novembra. — Od nedelje dne 6. t. m. se vrše društvene plesne vaje v veliki dvorani »Narodnega doma«, in sicer vsako nedeljo in praznik popoldne od 3. do 7. ure.

Shodi.

— **Pozor, železničarji!** Dne 4. oktobra 1918 se bo vršil shod vseh železničarskih konsumentov kranjskih železničarjev, ki ga sklicuje podružnica prav. in strok. društva Ljubljana I. ob 7^{1/2} uri zvečer v dvorano hotela »Ilirija« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Aprovizacijske razmere. 2. Raznoterosti. — Sklicatelj.

Dopisi.

— **Na Jesenicah** se je vršil v nedeljo popoldne v gostilni pri Werglesu posvetovalni sestanek sodrugov in sodružic, ki so razmišljali, kako naj se prične z izobraževalnim delom med jeseniškim delavstvom. Sodrugi M. Marčič je pojasnjeval težkoče, ki so v napotje napredku izobraževalnemu delu med delavci. Izrazil je upanje, da se z vstrajnim delom in močno kulturno organizacijo gotovo doseže uspeh. Tudi ostali sodrugi in sodružice so poudarjali potrebo po ustanovitvi kulturne organizacije,

ter predlagali, da se ustanovi podružnica delavskega izobraževalnega društva »Svoboda«. Sodružica M. Urbančeva iz Ljubljane pozdravlja željo jeseniškega delavstva po izobrazbi, kot vesel pojav. Priporoča ustanovitev delavskega izobraževalnega društva »Svoboda« ter obljublja v imenu ljubljanskega centralnega odbora, vsestransko podporo pri začetnem delu. Vsi naj se oklenejo kulturne organizacije, posebno pa žene in dekleta. Mladina naj ima tu svoj drugi dom, kjer naj se izobrazuje. Med ženstvom je najmanj razumevanja o koristi dela, ki ga vrši socialna demokratična stranka za delavstvo. Na vidiku imamo pripustitev politične enakopravnosti za žene, ki bodo imele ravno tako pravico voliti zastopnike v parlament, kakor možje. Če spomnimo delavčevu ženo na to — ti navadno odgovori: »Kaj jaz razumem o politiki! To je za gospodo!« itd. Žalostno! Tu je treba izobrazbe! Delo naj se vrši z vso vnemo — tako, da bo imel vsak priliko se izobraziti. Med nami naj se širi misel o socializmu. Sodrugi Toif Miha tudi priporoča izobrazbo med delavci, kar najbolj pa izobrazbo ženstva. Sodrugi Rotar Filip predlaga, da se izvoli pripravljalni odbor, ki je sledeči: sodružica Zugwitz Helena, Trojar Jožica, Trobe Ivanka, Zugwitz Mici, Daksčofler Angela, Prevc Julka, Rovani Mici, Malenšek Mici, Tomaž Terezija, Gabriel Rezi. Sodrugi: Rotar Filip, M. Marčič, Gabriel Fran, Toif Miha. Odbor prične takoj z delom; nakar se skliče ustanovni občni zbor.

— **Gorica.** Minuli teden je izšla prva številka lista »Goriška straža«, glasilo S.L.S. na Goriškem, v katero so se združili stari in novostrojari v enotno stranko in na čelu katere je bil izvoljen Dr. Ličan. Na sestanku, ki ga je imela ta stranka pred časom v Gorici, je bil prisoten tudi dr. Franko, kot predsednik Kmečke stranke na Goriškem, kjer je izrazil željo, da bi tudi njegova stranka pristopila k S. L. S. To so pa pravi politikarji!

— **Renče.** Minulo nedeljo se je vršil tukaj sestanek stavbinskih delavcev, na katerem je poročal sood. Štalja iz Gorice. Na sestanku se je razpravljalo razen stanovskih vprašanj tudi glede aprovizacije pri stavbinski ekspozituri v Prvačini, kakor tudi glede občinske aprovizacije v Renčah. Sklenilo se je poslati stavbinski ekspozituri v Prvačini spomenico, v kateri se zahteva imenovanje aprovizacijske komisije, v katero naj se pokliče tudi tri člane kot zastopnike delavstva. Enako spomenico se predloži tudi občinskemu predstojniku. Končno se je sklenilo ustanoviti podružnico stavbinskih delavcev v Renčah ter se je v ta namen že izvolil pripravljalni odbor z naročilom, da skliče na nedeljo, dne 13. oktobra t. l. sestanek z naslednjim dnevnim redom: Ustanovitev podružnice stavbinskih delavcev v Renčah; volitev odbora; raznoterosti. Na sestanku so vabljeni vsi stavbinski delavci iz Renč in okolice.

Državni zbor.

Dunaj, 2. oktobra.

Danes se je vršila v poslanski zbornici debata o vladni izjavi. Potek današnjega zasedanja je bil zelo buren in strasti posameznih poslancev so prikipele do skrajnosti. Obmetavali se niso le z najrazličnejšimi psovkami, temveč tudi z akti, stenografičnimi protokoli in tintniki. — Prava slika avstrijskega parlamenta.

Poslanec Stanek govori o zadnjem ročnem pismu cesarja Viljema. To pismo pove mnogo in priča, da se je tudi ta mož spremenil, ker se je spremeniti moral. Prišlo bo pa še drugo pismo iz Berlina, in to se bo glasilo: Nemci, imenujte sodnike za svetovno obsodbo Viljema v Hohenzollern. Predsednik pozivlja poslanca Staneka k miru.

Poslanec Waldner izjavi, da mora zavračati najprej izbruh sovražstva proti našim nemškim zveznikom. Izjavo ministrskega predsednika glede ukrepov na jugovzhodnem bojišču vzame poslanec Waldner z zadoščenjem na znanje. Ako naj zadobi mir v resnici ono vsebino, ki jo je označil predsednik Wilson za edino pravo, namreč mir na podlagi pravičnosti in zagotovitvi bodočega miru, moram reči, da je ta vojni cilj pri nas že zdavnaj dosežen. Govornik omenja mirovno pripravljenost monarhije in zvesto sodelovanje z našimi zavezniki v tej obrambni vojni. Preurediti je treba prehranjevalne razmere in z zboljšanjem istih dvigniti neprestano padanje javne zavesti za neobhodno potrebne časovne naloge in dolžnosti. Priti mora do poloma denarnega in finančnega gospodarstva, ako se v zadnji uri končno ne uresniči finančni načrt. V jugoslovanskem vprašanju pritrjujejo Nemci rešitvi tega vprašanja v hrvaškem zmislu, toda le tedaj, ako bo zavarovano naše žrtvovano državno stališče s popolnimi materielnimi protivrednostmi v novem državnem ustroju. Glede poljskega vprašanja smo edini v naziranju, da se izvede rešitev poljskega vprašanja potom proste odločitve poljskega naroda. Kar se tiče notranjih državnih reform, smo ponovno izrekli svojo pripravljenost za sporazumljenje. Pripravljamo smo pritrjati taki avtonomiji, ki omogoča vsem narodom narodni razvoj, in je naše lastno narodno posestno stanje, posebno v manjšinskih ozemljih, zajamčeno.

Dr. Korošec izjavi, da ne pomenja za avstrijske mogotce jugoslovansko vprašanje nič drugega kot najbolj-

šo priliko, da napravijo iz perečega dnevnega vprašanja izvrstno kupčijo za nemško in madžarsko nadvlado. Jugoslovani se zahvaljujejo za vsako avtonomijo. Baron v. Hussarek prihaja s tem prepozno. Pred vojno bi bili Slovenci za to hvaležni, sedaj v petem vojnem letu odgovarjajo: Nikdar! Okvir, ki ga je pokazal dr. Hussarek za jugoslovansko državo, je preozek. Govornik omenja nato Tiszino potovanje po južnih deželah. Da je potoval grof Tisza po jugu kot homo regius, je razvidno iz nagovora generala Sarkotića. Kako pa je ta homo regius nastopal in kako je sprejel politike posebno v Sarajevu, je škandalozno. Samoodločbo narodov je imenoval ponarejen denar in dejal: Mogoče je, da propademo, toda predno propademo, bomo našli dovelj moči, da vas zmeljemo. Grof Tisza je jezen udaril s pestjo po spomenici in jo imenoval »neumnost«. Napram jugoslovanskim politikom se je izrazil o avstrijskem parlamentu razžaljivo. Pri rešitvi jugoslovanskega vprašanja zaupamo na svojo lastno moč, na naše ideje in upamo pri tem na pomoč Čehov in Poljakov.

Poslanec Hauser (kršč. soc.) pravi: Treba je odkrito povedati, da potrebuje naš narod sedaj miru. Krščanski socialci simpatično pozdravljajo način, po katerem hoče ministrski predsednik rešiti jugoslovansko vprašanje.

Poslanec dr. Tertil (Poljak) izjavi, da gre predvsem za to, da se podpira mirovna nota monarhije. Tudi Poljaki zagovarjajo mirovno misel.

Poslanec Tusar pravi: Avstrijski Nemci so zaupali svojo usodo vedno le dinastiji in se nad svetovnimi problemi niso dosti razblijali glave. Včeraj smo slišali iz ust ministrskega predsednika priznavanje k načelom predsednika Wilsona. Tako priznavanje smo slišali tudi od grofa Buriana. Ne poznamo izid kronskega sveta, verujemo pa, da igrajo Wilsonove zahteve tudi v kronskem svetu glavno vlogo. In ne le pri nas, temveč tudi v Berlinu. Veliki nemški narod bo ostal velik tudi po porazu Hindenburga in Ludendorffa. Potem se bo na nočanje šele osvobodil. Kaj bi govorili z avstrijskimi Nemci, govorimo raje z Nemci v rajhu, in ker nismo prijatelji tajne diplomacije, naslovimo svoje besede na naslov rajhovsko-nemške demokracije: Z nemškim narodom hočemo živeti v prijateljstvu, z njim nočemo bojevati večnega boja, naj izpade vojna tako ali tako.

Za poslancem Tusarjem izpregovori ministrski predsednik Hussarek: Danes dopoldne sem bil, kar zelo obžalujem, radi nujnega posveta zadržan in nisem utegnil priti v zbornico. Razvidim pa s stenografskega protokola, da je prvi govornik na uprav nezmeren način zastopal mnenje, ki, o tem smo uverjeni, ne more biti mišljenje češkega naroda. Boj za narodne ideale se ne more vršiti z veleizdajo in felonijo in s psovskami držav, kojih čete se bore na strani naših. (Ugovor in hrup pri Čehih. Sodrugi Soukup: Kolikokrat ste kršili postav!) Nemčija in Ogrska stojita previsoko, da bi jih mogle take žalitve boleti. (Zopet hrup pri Čehih. Sodrugi Soukup: Vladali ste s § 14.).

Poslanec dr. Neumann izroči predlog glede neobveznih mirovnih konferenc delegatov ljudskih zastopnikov in poslan. Glombinski predlog glede mirovne akcije.

Nato je bila razprava zaključena. Prihodnja seja se nadaljuje jutri dopoldne.

Zadnje vesti.

Važno avdijence pri cesarju.

Dunaj, 2. oktobra. Cesar se je včeraj pozno zvečer z avtomobilom pripeljal iz Reichenaua na Dunaj ter je takoj poklical k sebi šefa generalnega štaba barona Arza, vnanjega ministra grofa Buriana in ministrskega predsednika barona Hussareka. Avdijence so trajale do polnoči. Ogrski ministrski predsednik je brzojavno poklican na Dunaj.

Koalicijski kabinet.

Dunaj, 2. oktobra. V parlamentarnih krogih se zatrjuje, da bo v posledici razvoja stvari v Nemčiji in na Ogrskem sledil tudi v Avstriji v najkrajšem času nov koalicijski kabinet, kateremu bo načeloval grof Sylva-Tarouca, ki bo imel nalogo, da izvede avtonomijo in federalizacijo države.

Bodočnost nemškega naroda v Avstriji.

Dunaj, 2. oktobra. Jutri se vrši v parlamentu skupno posvetovanje vseh nemških poslancev. Na dnevnem redu je kot glavna točka razgovor o bodočnosti nemškega naroda v Avstriji. Skušalo se bo doseči ožji stik med nemškimi nacionalci, krščanskimi socialci in nemškimi socialnimi demokrati. Pritegniti se namerava tudi člane gosposke zbornice. Ideja je potekla iz Sylvestrove skupine.

Na potu k miru?

Berlin, 2. oktobra. Wolffov urad poroča: V palači državnega kanclerja se je vršilo danes pod predsedstvom cesarja Viljema posvetovanje, katerega so se udeležili državni kancler, maršal Hindenburg, princ Maks Badenski, vicekancler Payer, minister dr. Friedberg, šef civilnega kabineta in več državnih tajnikov.

Zeneva, 2. oktobra. Na shodu v Epinalu je ministrski predsednik Clemenceau izjavil, da se bodo mi-

rovna pogajanja pričela takoj, kakor hitro maršal Poch konča svoje vojne operacije.

Dunaj, 2. oktobra. Iz Haaga se poroča, da bo kraljica Viljemina v kratkem storila odločilne korake v doseg miru.

Novi nemški državni kancler.

Berlin, 2. oktobra. Kakor poroča časopisje, je vicekancler Payer odklonil kandidaturu za državnega kanclerja. V ospredju stoji sedaj kandidatura princa Maksa Badenskega. »Berliner Tageblatt« poroča, da je veliki vojvoda Badenski že privolil v kandidaturu princa Maksa.

Nemški državni zbor.

Berlin, 2. oktobra. V zmislu sklepa načelnikov parlamentarnih strank se vrši plenarna seja državnega zbora prihodnji torek, najpozneje v sredo, dne 9. oktobra. Vlada poda v prvi seji izjavo o političnem in vojaškem položaju.

Položaj na zapadni fronti.

Dunaj, 2. oktobra. Na glavni bojni fronti med Cambraijem in St. Quentinom se je včeraj odločila osoda St. Quentina. Ker se je Angležem in Amerikancem posrečilo ustaliti se na vzhodnem bregu kanala Somme ter prodreti do Joncourta, vsled česar je nemško vojno vodstvo bilo prisiljeno vzeti svojo brambno črto za nekoliko kilometrov nazaj tej St. Quentin prepustiti sovražniku. Bitka se z veliko srditostjo nadaljuje.

Položaj v Bulgariji.

Dunaj, 2. oktobra. Iz bulgarskega glavnega mesta prihajajo poročila, da postaja položaj v Bulgariji od dne do dne nevarnejši. Kralj Ferdinand se nahaja v palači, ki je zastražena od nekaterih zvestih mu oddelkov. Druge vesti javljajo, da tudi Malinov ni varen življenja. Nemške čete v Sofiji se drže zaenkrat rezervirano. O prodiranju ententnih čet ni nobenega poročila. Zatrjuje se, da se vrši pregrupacija ententne armade. V Bulgarijo prihajajo neprestano transporti nemških in avstrijskih čet. — »Az Est« poroča iz Sofije: V mestu je izbruhnila panika; številno prebivalstvo se oborožuje. Skoraj vsi javni lokali so zaprti. Vladne čete so potisnile proti Sofiji prodirajoče dezertirje nazaj do Vitoša.

Kriza v bulgarski vladi.

Berlin, 2. oktobra. Glasom iz Sofije došli poročila, da izstopili trije ministri iz Malinovega kabineta. Opozicijski voditelj Radoslavov je prispel v Sofijo. Poljedelski minister Madžarov se je v nekem razgovoru izjavil za potrebo vojaške diktature v Bulgariji.

Bulgarski parlament za Malinova.

Sofija, 2. oktobra. Prva seja sobranja in soglasni sprejem Malinovega predloga, naj se zasedanje začasno odgodi, se v časopisju in v političnih krogih smatra kot znamenje, da se ljudsko zastopstvo siožno zbira okrog vlade, ki bo našla vso potrebno podporo, da srečno dokonča mirovno delo.

Francoske čete v Bulgariji.

Zeneva, 2. oktobra. Francoske čete zasedejo vse bulgarsko ozemlje do Odrina, da si zagotove vpliv tudi na Turčijo. — Bulgarski finančni minister Ljapčev se je iz Soluna odpeljal v spremstvu enega francoskega in enega angleškega častnika v Sofijo.

Wilson za žensko volilno pravico.

Washington, 30. septembra. Predsednik Wilson je predlagal v nekem nagovoru

v senatu, da se razširi volilna pravica tudi na ženske, češ, da je to razširjenje volilne pravice velikega pomena za srečno nadaljevanje vojne. Predsednik je opozarjal na dejstvo, da je prevzela Anglija sedaj vodstvo, ker je zagotovila ženskam enako volilno pravico.

Iz stranke.

Deželna organizacija v Gorici vabi vse strankine pristaje iz Gorice in njene okolice na zaupni sestanek, ki se bo vršil v nedeljo, dne 6. t. m. ob 10. zjutraj v Gledališki ulici števil. 20/1. Na sestanku se bo razpravljalo o za stranko jako važnih stvareh, zato je potrebno, da se vsi sodrugi brez izjeme sestanka zanesljivo udeležijo.

Umetnost in književnost.

»Divji lovec«. Včerajšnja predstava je bila zelo dobra. Gg. Nučič, Povhe in Danilo so mojstrsko igrali. Prav tako gđc. Marjanovičeva. Kdor je n. pr. videl Nučiča pred leti v »Divjem lovcu« in ga vidi zopet sedaj, čuti velik napredek. — Občinstvo je hvaležno ploskalo. En del seve se smeje tudi v najbolj tragičnih momentih. Ko stari blazni rihtar, ki ga je včeraj res realistično podal g. Danilo, zahteva svojo zemljo — se je del slavne publike razposajeno režal, ker ni videl »rihtarja«, ampak — Danilota... — Danes bo zopet predstava.

Aprovizacija.

Krušne komisije bodo uradovale v petek, dne 4. t. m. Izdajale se bodo izkaznice za sladkor. Kdor ne pride h komisiji, dobi karte šele prihodnji petek. Pozneje zamudniki sploh ne dobe več kart na magistratu.

Meso na zelene izkaznice B števil. 1 do 1000. Stranke z zelenimi izkaznicami B števil. 1 do 1000 prejmejo goveje meso v petek, dne 4. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: od 3. do pol 4. števil. 1 do 200, od pol 4. do 4. števil. 201 do 400, od 4. do pol 5. števil. 401 do 600, od pol 5. do 5. števil. 601 do 800, od 5. do pol 6. števil. 801 do 1000. Kilogram stane 2 K 80 vin.

Gostilničarji in zavodi prejmejo goveje meso v petek, dne 4. t. m. popoldne od 1. do 3. v cerkvi sv. Jožefa.

Oddaja inozemskega mesa. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala inozemsko meso v soboto, dne 5. t. m. in v ponedeljek, dne 7. t. m. v cerkvi sv. Jožefa, in sicer od pol 7. do pol 9. ure za privatne stranke in od 9. ure dalje za gostilničarje.

Razno.

* Vojna populacija. Po poročilu »Reichenberger Zeitung« se je narodilo letos na Severnem Češkem komaj šestina otrok napram predvojnimi razmeram. Torej leta 1924. bo začela hoditi v šolo le šestina otrok letošnjega leta. In to, če bodo umirali po normalnih razmerah! Ne v takem številu, kot umirajo...

* O razpoloženju v Nemčiji. »M. N. N.« priobčjuje del pisma poslanega od bavarskega letalnega častnika: »Kakšno je razpoloženje doma? Da ni najboljšo, to si lahko mislimo, posebno ko se mi s tako velikimi koraki bližamo domu. Sovražnik je zadobil v svojih neprestanih napadih velike izgube, ki se posebno sedaj tako večajo. Dolgo ne more več iti tako naprej. Ko bi to naši ljudje doma vedeli, potem bi bili pri našem strateškem umiku mirni in ne rekli bi niti besede. — (»N. D.«).

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petelan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg 4/I. — Uradne ure od 8. zjutraj do 2. popoldne. — Ob nedeljah in praznikih blagajna ne uraduje.

Zdravniki gg.:

Dr. Košenina Peter, splošno zdravljenje, ordinira v blagajni od pol 11. do pol 1. opoldne.

Dr. Kraigher Alojzij, splošno zdravljenje, ordinira od 1. do 3. popoldne, Poljanska cesta 18.

Dr. Zajec Ivan, splošno zdravljenje, ordinira od pol 10. do pol 11. dopoldne v blagajni, od 2. do 3. popoldne v Frančiškanski ulici 2.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, in njih svojci vkolikor so opravičeni do zdravniške pomoči, se morajo v vsakem primeru zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da dobe nakaznico za zdravnika; brez nakaznice ordinirajo zdravniki le v nujnih primerih. Bolniški list, ki ga izpolni zdravnik, mora bolnik takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih ordinirajo zdravniki le v nujnih primerih. Zdravila se dobivajo v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščina se izplačuje ob sobotah od 8. do 1. ure popoldne, če je ta dan praznik, dan prej. Bolnike, ki se zaradi bolezni ne morajo zglasiti sami, mora prigrasiti kdo drugi. Potrebna specialna zdravljenja dovoljuje blagajna po nasvetu zdravnikov.

Načelstvo.